

професійного навчання краще розуміти особливості взаємодії з різними категоріями здобувачів освіти.

У повоєнний період значення педагогічної толерантності, ймовірно, лише посилюватиметься. Відновлення системи освіти передбачатиме повернення здобувачів із-за кордону, переміщення між регіонами, відновлення освітньої інфраструктури та подолання наслідків тривалого порушення освітнього процесу. Це потребуватиме від педагогів професійного навчання готовності працювати з неоднорідними групами здобувачів, враховувати різний досвід та забезпечувати їх поступову адаптацію до спільного освітнього середовища.

Отже, педагогічна толерантність є однією з ключових професійних якостей майбутніх педагогів професійного навчання, яка забезпечує створення безпечного та комфортного освітнього середовища, ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу, успішну інтеграцію здобувачів освіти з різних регіонів та попередження конфліктних ситуацій. В умовах воєнного стану та повоєнного відновлення її значення суттєво зростає, оскільки саме толерантний педагог професійного навчання здатний забезпечити гуманізацію освітнього процесу, сприяти соціальній адаптації здобувачів освіти та створити передумови для їхнього професійного й особистісного розвитку.

Література

1. Волощук І. А. Розвиток толерантних якостей майбутніх вчителів в системі фахової підготовки. *Науковий вісник Львівської академії*. 2020. № 7. С. 20–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2020_7_4.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-651-8-67>

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНА СТРАТЕГІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ

Стечишин Ігор Степанович

аспірант,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Постійні соціально-економічні та технологічні зміни, цифрова трансформація освіти, поширення дистанційного та змішаного навчання

зумовлюють зростання вимог до підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Сучасний освітній простір характеризується активним використанням цифрових технологій, електронних освітніх ресурсів та систем управління навчанням (LMS), які забезпечують організацію, моніторинг і супровід освітнього процесу. За таких умов від майбутнього педагога професійного навчання вимагається не лише володіння професійними та педагогічними компетентностями, а й готовність проектувати та реалізовувати освітній процес у цифровому середовищі, адаптуючи його до різноманітних освітніх потреб здобувачів освіти.

З огляду на це особливої актуальності набуває проблема персоналізації професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до використання систем управління навчанням. Традиційна модель підготовки, за якої всі здобувачі освіти рухаються за однаковою освітньою траєкторією та виконують ідентичний набір завдань, дедалі менше відповідає умовам цифрового освітнього середовища. Сучасний майбутній педагог має бути здатним не лише використовувати LMS як інструмент розміщення навчальних матеріалів або контролю результатів, а й застосовувати їх для створення персоналізованого освітнього простору, у якому враховуються індивідуальні освітні потреби, рівень цифрової підготовленості, професійні інтереси, темп навчання та особисті освітні цілі здобувачів.

Одним із провідних напрямів розвитку сучасної професійної педагогічної освіти визнається перехід від уніфікованої організації навчання до *персоналізованого освітнього процесу*, заснованого на ідеях суб'єктності, індивідуальності, свободи вибору та відповідальності здобувача за власний освітній результат. Саме *персоналізація* дозволяє створити умови, за яких майбутній педагог професійного навчання не лише опановує цифрові інструменти, а й набуває досвіду самостійного проектування власної освітньої діяльності. У цьому контексті використання LMS набуває нового змісту: система управління навчанням стає не просто технологічною платформою, а середовищем реалізації індивідуальних освітніх траєкторій. Особливого значення це набуває у професійній підготовці педагогів, діяльність яких у майбутньому буде безпосередньо пов'язана з організацією практико-орієнтованого навчання здобувачів професійної освіти. Майбутній педагог професійного навчання повинен бути здатним використовувати цифрові інструменти відповідно до специфіки професійної підготовки, створювати електронні курси, організовувати навчальні матеріали, забезпечувати зворотний зв'язок, здійснювати оцінювання та моніторинг освітніх результатів. Водночас ефективність такого використання значною мірою залежить від того, наскільки сам процес

професійної підготовки майбутнього педагога дозволяє йому отримати досвід персоналізованої роботи в цифровому середовищі [2].

У зв'язку з цим персоналізація освіти доцільно розглядати не лише як педагогічний принцип, а як стратегію професійної підготовки майбутнього педагога до діяльності в умовах цифровізації освіти. Її сутність полягає у створенні таких організаційно-педагогічних умов, за яких здобувач має можливість визначати індивідуальні цілі навчання, обирати освітній контент, темп і способи виконання навчальних завдань, отримувати персоналізований зворотний зв'язок та здійснювати рефлексію власного освітнього поступу.

У психолого-педагогічній літературі поняття «індивідуалізація» та «персоналізація» розглядаються як взаємопов'язані, але не тотожні категорії [1–3]. Індивідуалізація передбачає врахування індивідуальних особливостей здобувачів під час організації освітнього процесу, тоді як персоналізація передбачає значно вищий рівень суб'єктності самої особистості. У персоналізованому освітньому середовищі здобувач не лише є об'єктом адаптації педагогічного впливу, а стає активним учасником конструювання власної освітньої траєкторії.

Застосування принципу персоналізації змінює і роль викладача. У традиційній моделі він переважно виступає джерелом навчальної інформації та організатором освітнього процесу. У персоналізованому цифровому середовищі його роль трансформується у бік координатора, консультанта, тьютора та модератора освітньої діяльності [1]. Викладач визначає загальні цілі та вимоги до навчання, але водночас створює можливості для індивідуального вибору студентом змісту, способів і темпу навчання. Системи управління навчанням при цьому забезпечують технологічну підтримку такого підходу, оскільки дозволяють структурувати різномісний контент, створювати індивідуальні завдання, організовувати різні види активності та відстежувати освітній поступ кожного здобувача. Зміна ролі викладача закономірно супроводжується зміною ролі здобувача освіти. Майбутній педагог професійного навчання у персоналізованому цифровому середовищі поступово переходить від позиції пасивного споживача навчальної інформації до позиції суб'єкта, який планує, організовує та оцінює власну освітню діяльність. Він отримує можливість самостійно визначати освітні пріоритети, обирати додаткові ресурси, встановлювати темп опрацювання матеріалу, повертатися до складних тем, виконувати завдання різного рівня складності та формувати власне професійно орієнтоване цифрове портфоліо.

Саме тому персоналізація в умовах підготовки майбутніх педагогів професійного навчання може розглядатися як механізм формування цифрової суб'єктності майбутнього педагога. Йдеться про здатність

здобувача не просто технічно використовувати цифрові інструменти, а усвідомлено обирати їх відповідно до освітніх завдань, оцінювати їхню ефективність, адаптувати цифровий контент до потреб конкретної аудиторії та самостійно організовувати власну діяльність у цифровому середовищі.

Системи управління навчанням у цьому контексті створюють широкі можливості для реалізації принципу персоналізації. Більшість сучасних LMS дозволяє структурувати навчальний курс за окремими модулями, використовувати різні формати навчального контенту, налаштовувати індивідуальні маршрути проходження матеріалу, створювати диференційовані завдання, автоматизувати тестування та оцінювання, організовувати комунікацію, надавати зворотний зв'язок і відстежувати динаміку навчальних результатів. Таким чином, LMS може виступати технологічною основою персоналізованого освітнього процесу. Проте саме по собі використання системи управління навчанням ще не означає персоналізації освіти. Якщо LMS використовується винятково для розміщення лекцій, завдань та тестів, цифровізація фактично відтворює традиційну модель організації навчання в електронній формі. Тому принциповим є перехід від оцифрування традиційного освітнього процесу до його персоналізованого проєктування. Майбутній педагог повинен опанувати не лише функціональні можливості LMS, а й педагогічну логіку їх використання для індивідуалізації та персоналізації навчання.

У цьому аспекті професійна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання має передбачати формування здатності проєктувати персоналізоване цифрове освітнє середовище. Йдеться про вміння визначати освітні потреби здобувачів, структурувати навчальний контент відповідно до різних рівнів підготовленості, створювати індивідуальні та диференційовані завдання, застосовувати різні способи оцінювання, аналізувати цифрові сліди навчальної діяльності та використовувати отримані дані для корегування освітнього процесу. Важливою характеристикою персоналізованого навчання є можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії. У цифровому середовищі така траєкторія може реалізовуватися через вибір послідовності опрацювання навчальних модулів, різних рівнів складності завдань, додаткових інформаційних ресурсів, форматів представлення результатів та способів комунікації. Для майбутнього педагога професійного навчання набуття такого досвіду є особливо важливим, оскільки в майбутній професійній діяльності він сам повинен буде створювати умови для побудови індивідуальних освітніх маршрутів своїх здобувачів.

У межах професійної підготовки майбутнього педагога персоналізація також сприяє розвитку навичок самостійного навчання та професійного саморозвитку. Цифрова трансформація професійної освіти передбачає постійне оновлення технологій, навчального контенту та методів педагогічної діяльності. Тому майбутній педагог повинен бути готовим продовжувати власне навчання після завершення закладу вищої освіти. Персоналізована модель підготовки сприяє формуванню здатності визначати власні освітні потреби, знаходити необхідні ресурси, планувати професійний розвиток та оцінювати досягнуті результати. З огляду на це можна стверджувати, що персоналізація виконує у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання подвійну функцію. По-перше, вона є методологічним принципом організації власне освітнього процесу студента, створюючи умови для врахування його індивідуальних потреб та формування власної освітньої траєкторії. По-друге, вона виступає змістом професійного навчання, оскільки майбутній педагог має сам опанувати принципи персоналізованого навчання для того, щоб у подальшій професійній діяльності застосовувати їх до своїх здобувачів.

Література

1. Вишківська В., Ілішова О., Шевченко В. Персоналізація процесу професійної підготовки у ЗВО засобами технології тьюторингу. *Молодь і ринок*. 2023. № 9/217. С. 92–96. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291103>.
2. Захар О. Уплив інструментів штучного інтелекту на професійний розвиток педагогів. *Вересень*. 2024. Т. 3, № 102. С. 102–114. URL: <https://doi.org/10.54662/veresen.3.2024.09>.
3. Саган О. В. Організація персоналізованого навчання за допомогою штучного інтелекту. *Педагогічні науки*. 2024. № 108. С. 38–43. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-108-6>.